

Bezuinigingsenquête:
zorgprofessional laat gelijkheidsprincipe los

De 'vervuiler' mag betalen

Het solidariteitsprincipe dat zorgprofessionals al sinds mensenheugenis hoog in het vaandel dragen, verliest aan populariteit. Momenteel vindt iets meer dan de helft dat een ongezonde leefstijl vertaald mag worden naar de zorgpremie. Dat opmerkelijke feit blijkt uit een enquête die de redacties van *Arts en Auto* en *Zorgvisie* gezamenlijk lieten uitvoeren onder hun doelgroepen. Een enquête die een beeld schetst van het denken over bezuinigen in een sector die voor immense problemen staat.

Er moet bezuinigd worden op de uitgaven in de zorgsector in Nederland. Zo veel is zeker. Maar hoe diep is men bereid te snijden? En blijft het tegen de achtergrond van de aanstormende vergrijzing en de vakinhoudelijke ontwikkelingen in de sector uiteindelijk toch niet gewoon dweilen met de kraan open? De redacties van *Arts en Auto* (zorgprofessionals) en *Zorgvisie* (managers en bestuurders in de zorg) vroegen het hun lezers en tekenden de resultaten op.

Een van de meest opmerkelijke uitkomsten van de grote bezuinigingsenquête is dat iets meer dan de helft van de zorgprofessionals (51 procent) van mening is dat mensen die een aantoonbaar ongezond leven leiden, die leefstijl

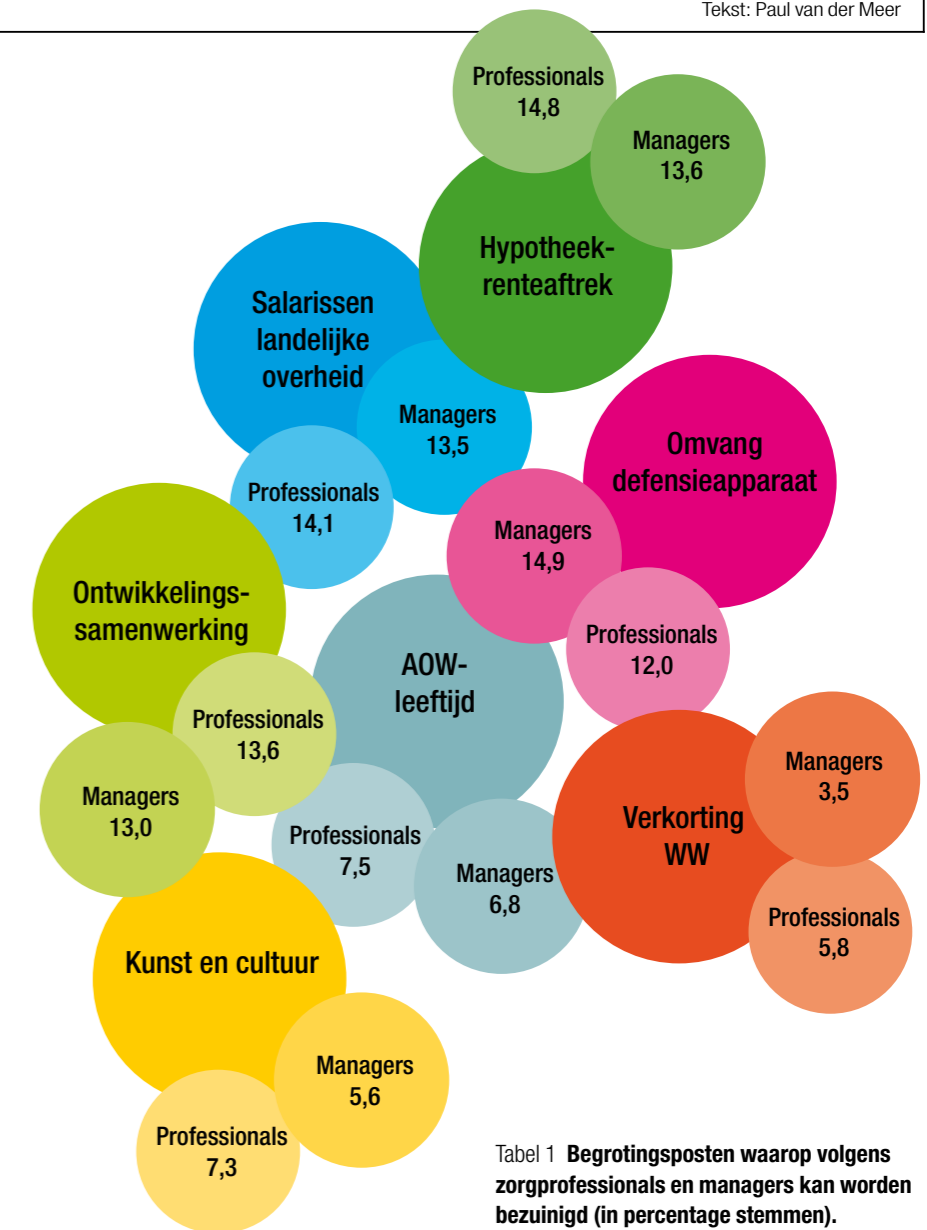
terug zouden moeten zien in een hogere zorgpremie dan die hun gezond levende medemensen moeten betalen. Opmerkelijk, omdat zorgprofessionals vanuit hun beroepscode en beroepsethiek tot nu toe in overgrote meerderheid vasthielden aan gelijkheids- en solidariteitsprincipes. Iets dat hun koepels en belangenvereniging ook doen. Verslaving (roken, drinken, structureel te veel eten) is een ziekte en de gevolgen ervan moeten onder dezelfde voorwaarden behandeld en bekostigd worden als die van alle andere aandoeningen, was en is steeds het geluid. Natuurlijk waren er wel professionals die daar een andere mening over ventileerden, maar zij waren lange tijd veruit in de minderheid. Daarin lijkt verandering te zijn gekomen. Zo blijkt ook uit de opmerkingen die in de kantlijn van de enquête werden achtergelaten.

Leefstijl wordt door velen gezien als de basis die ligt onder het bekostigingsprobleem in de zorg. Eén van de respondenten verwoordt het zo: "We lopen achter de feiten aan. De meeste uitgaven gaan naar leefstijlgerelateerde aandoeningen die efficiënt en kostenbewust worden aangepakt. Alsof op zolder de kraan openstaat en beneden heel efficiënt goedkope dweiltjes worden uitgedeeld."

De aan leefstijl gerelateerde premie lijkt dus geen taboe meer onder zorgprofessionals. Sterker nog: ook sporters die als gevolg van blessures aantoonbaar een onevenredig groot beroep doen op gezondheidszorg, mogen dat volgens (precies) de helft van de responderende zorgprofessionals voelen in de portemonnee. En dat terwijl sport toch onderdeel is van een gezonde leefstijl, zou de argeloze lezer denken. Maar blessures moeten behandeld worden en dat kost geld. Veel geld. Overigens is 80 procent van de zorgprofessionals van mening dat medewerkers in de sector – zowel professionals als managers – een voorbeeldfunctie hebben als het gaat om leefstijl en vindt tweederde (66 procent) dat er meer geld gereserveerd moet worden voor preventie van aandoeningen dan voor de behandeling ervan. Uit de peiling blijkt niet of men daarbij specifiek doelt op leefstijlgerelateerde aandoeningen. En onduidelijk is ook of het beoefenen van sport in dit opzicht wordt gezien als preventie of als kostenpost.

Bezuinigingen

Aan de respondenten is ook gevraagd waar men bezuinigingskansen ziet. Professionals en managers denken er deels anders over, maar duidelijk is dat korten op het basispakket in beide groepen als belangrijke mogelijkheid wordt gezien. Zo is 56 procent van de zorgprofessionals van mening dat alle ivf-behandelingen kunnen worden geschrapt. Volgens 32 procent mag het gehoorapparaat uit het pakket en 19 procent vindt dat alle fysiotherapeutische behandelingen uit het

Tabel 1 Begrotingsposten waarop volgens zorgprofessionals en managers kan worden bezuinigd (in percentage stemmen).

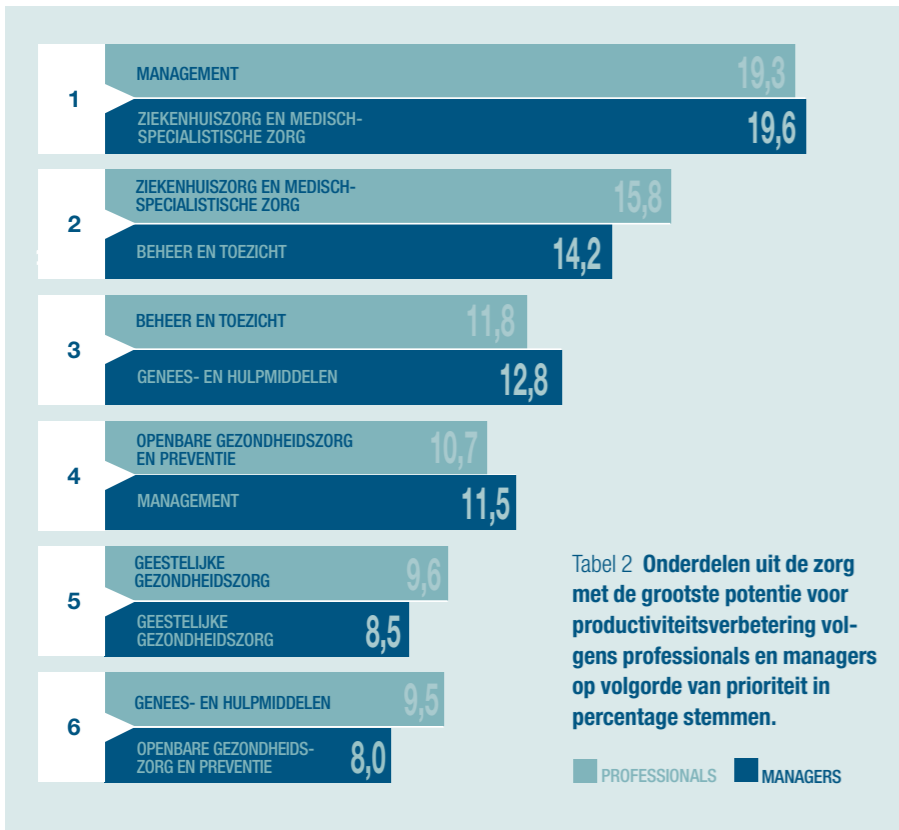
'We lopen achter de feiten aan; de meeste uitgaven gaan naar leefstijlgerelateerde aandoeningen'

basispakket kunnen worden verwijderd. Een nuancering is hier op zijn plaats. Als 19 procent vindt dat alle fysiotherapeutische behandelingen kunnen worden geschrapt, betekent dat meteen ook dat 81 procent vindt van niet. Eenzelfde nuancering past bij de mening over gehoorapparaten: ruim tweederde van de professionals vindt dat deze in het pakket moeten blijven.

Als het gaat om het schrappen van zeer dure behandelingen die relatief weinig gezonde levensjaren toevoegen aan het leven van de patiënt, is het draagvlak onder professionals relatief groot. Ruim de helft (54 procent) is het eens met de stelling die daarover werd opgenomen in de enquête. De zorg kan verder goedkoper door het maximaliseren van de salarissen van specialisten volgens de zogenaamde Balkenendenorm, zegt 49 procent van de zorgprofessionals en naar de mening van 85 procent van hen moet deze norm vooral voor managementfuncties van kracht worden.

Zorgmanagement

Zorgprofessionals zijn maar matig tevreden over het functioneren van het zorgmanagement, blijkt uit de enquête (tabel 3). Ruim 20 procent bestempelt dat >

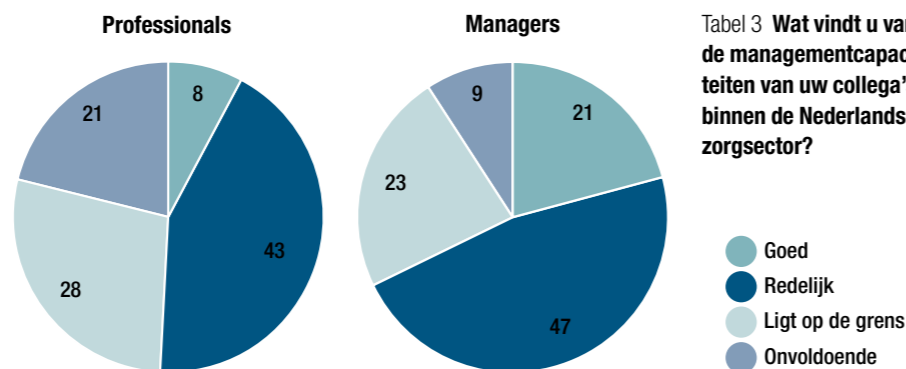
> functioneren als onvoldoende, 28 procent bestempelt het functioneren als liggend op de grens tussen voldoende en onvoldoende. Ruim 40 procent vindt dat de capaciteiten van zorgmanagers zich op een redelijk niveau bevinden en slechts 8 procent geeft de kwalificatie 'goed'. Arts in opleiding, Peter Westerweel: "Er is een veel te grote groep managers die zich bezighoudt met allerlei verander-, verbeter- en ontwikkeltrajecten die niets concreet bijdragen aan het primaire zorgproces. Integendeel, het kost de professionals gewoon tijd."

Ook als het gaat om het verhogen van productiviteit komen de zorgmanagers er in de ogen van de professionals niet zo best vanaf. Volgens hen kan de grootste productiviteitsstijging worden gerealiseerd bij het zorgmanagement. Maar, met hand in eigen boezem geeft 39 procent (zie tabel 5) aan dat de productiviteit binnen de eigen praktijk of de eigen organisatie óók omhoog kan, met gemiddeld een vijfde. Bij de zorgmanagers is twee

derde van mening dat binnen de eigen organisatie de productiviteit kan stijgen. De te realiseren stijging is volgens de managers 15 procent.

De productiviteit in de zorgsector kan in zijn geheel omhoog, zegt 58 procent van de zorgprofessionals.

En dan de efficiëntie. Er wordt veel geld verloren door verkeerde managementbeslissingen, zegt ruim driekwart

van de zorgprofessionals. Voorbeelden die genoemd worden: mislukte ICT-projecten, onuitvoerbare plannen van veel te dure externe adviseurs, te hoge bouwkosten, onnodige nieuwbouw, grote pr-afdelingen met dure logo's en de aanschaf van verkeerde apparatuur. Maar het zijn niet alleen de manage-

'Er worden steeds meer onzinnige behandelingen en onderzoeken uitgevoerd; niemand trapt op de rem'

mentbeslissingen die te veel kosten. Ook door verkeerde medische beslissingen wordt veel geld verloren, zegt 34 procent van de zorgprofessionals. Voorbeelden die zij noemen zijn: voorschrijven van overbodige medicatie, foutieve diagnoses, patiënten niets kunnen weigeren, overdiagnostiek en eindeloze doorbehandeling in gevallen met nauwelijks uitzicht. "Er worden in ziekenhuizen steeds meer onzinnige behandelingen en onderzoeken uitgevoerd", zegt internist/intensivist Arthur de Meijer daarover. "Niemand trapt op de rem. De academici doen het omdat ze allemaal het slimste jongetje van de klas willen zijn en de

Wordt er binnen uw organisatie of in uw praktijk bij een consult direct door de patiënten betaald?	percentage professionals	percentage managers
Ja	10	4
Nee	90	96
Brengt u in uw praktijk of uw organisatie een boetebedrag in rekening als een patiënt niet verschijnt op een afspraak?		
Ja	34	15
Nee	66	85
Vindt u het acceptabel om patiënten die zijn opgenomen in een ziekenhuis liggend in rekening te brengen?		
Nee, zeker niet	19	22
Nee	34	36
Ik twijfel	20	21
Ja	24	18
Ja, zeker wel	3	3

Tabel 4 De verschillen tussen professionals en managers over direct betalen.

vrijgevestigd artsen doen het omdat elk uurtje een factuurtje is."

Dat laatste doet bijna vermoeden dat de zorgprofessional in de ogen van een deel van de eigen beroepsgroep aan integriteit inboet, maar ondertussen blijkt uit de enquête ook dat in 58 procent van de praktijken en instellingen weleens patiënten gratis worden behandeld. Gemiddeld ongeveer vijf patiënten per jaar, volgens de professionals (de managers schatten het aantal patiënten dat gratis geholpen wordt op acht per jaar). Het betreft in de meeste gevallen asielzoekers zonder verblijfsstatus, gezinnen in schuldsanering, daklozen en buitenlanders met acute problemen. Eén van de respondenten, werkzaam in een groot ziekenhuis plaatst er de volgende opmerking bij: "We hebben het over een kostenpost van 40.000 euro op jaarbasis, een fors bedrag, maar op een budget van 55 miljoen gaat het om 0,00073 procent."

Alternatieven

Gevraagd naar de mening over alternatieve geldbronnen, meldt 52 procent van de zorgprofessionals (tegen 73 procent van de managers) dat het aanwenden van vreemd kapitaal, gefourneerd door private investeerders in ziekenhuizen, een goed alternatief is. Buiten het aanwenden van vreemd kapitaal

kunnen extra inkomsten gegenereerd worden door het vragen van een eigen bijdrage bij een huisarts- of specialistenbezoek, van gemiddeld 17 euro per bezoek, zegt 30 procent. Ruim 10 procent ziet wel iets in het verhogen van het eigen risico naar 500 euro per jaar. Tot slot is een belangrijk alternatief

volgens de zorgprofessionals te vinden in het bezuinigen op andere kostenposten uit het Nederlandse huishoudboekje (tabel 1). <

Zie ook pagina 7 voor reacties op de enquête en kijk voor meer onderzoeksresultaten op www.artsenauto.nl.

Stelling	percentage (zeer) mee eens	
	professionals	managers
Grotere zorginstellingen dienen gemanaged te worden vanuit het standpunt de 'dokter in the lead' en niet de 'cijfers in the lead'	74	40
Binnen de zorgsector wordt veel geld verloren door verkeerde managementbeslissingen	77	48
De productiviteit binnen de zorg in Nederland in zijn geheel kan nog verder omhoog	58	79
De productiviteit binnen mijn praktijk of mijn organisatie kan nog verder omhoog	39	66
Het jaarsalaris van specialisten in de zorg moet gelimiteerd worden op de zogenaamde Balkenendenorm	49	76
Het jaarsalaris van managers in de zorg moet gelimiteerd worden op de zogenaamde Balkenendenorm	85	87
Per definitie moet een arts in zijn dagelijkse werk niet aan kosten hoeven te denken	35	18
Binnen de zorgsector wordt veel geld verloren door verkeerde en foute medische beslissingen	34	29
Bij een bezoek aan de huisarts of specialist dient een eigen bijdrage te worden opgelegd	30	39

Tabel 5 De verschillen tussen de visies van professionals en managers.